

GHEORGHE VIDICAN **ÎN ISTORIA LITERATURII, AZI**

Gheorghe Vidican a debutat în 1968, în culegerea de versuri a elevilor bihoreni, *Mlădițe bihorene*, apărută sub îndrumarea poetului Alexandru Andrițoiu. Debutază, în adevăratul sens al cuvântului, în revista „Familia” (1972). Alexandru Andrițoiu a fost unul din numele mari ale poeziei românești. Literatura realist-socialistă a anilor cinzeci îl așeza între poeții noștri de seamă: poezia sa, elegantă, păstra ritmurile, și rimele și „lozincile” consacrate, care o făceau populară, fiind un model pentru mlădițele bihorene. Nu și pentru aceia care citeau cu iubire revista condusă de Alexandru Andrițoiu. Era revista la care scriau „interzișii” anilor ’50, ieșiți din pușcării: Petre Țuțea, Ion Negoitescu, Nicolae Balotă, Ștefan Aug. Doinaș, cărturari care gândeau altfel literatura. Și viața. Poetul Gheorghe Vidican își va publica primul volum, *Singurătatea candelabrului*, în 1994, poezia sa mărturisind desprinderea de modelul arhetipal de odinioară, cel care îl făcuseră celebru pe Alexandru Andrițoiu, dar și pe alți poeți ai „obsedantului deceniu”. Compozițiile din *Singurătatea candelabrului* sunt scurte, ermetice, realist-suprarealiste, cu versuri demne de a fi reținute, care vorbesc de încercarea tânărului Vidican de a respinge categoric vechea manieră de creare a poeziei: „Zăpada e un reflux al memoriei/ mă voi supune ferestrei/ asmuțind luna/ împotriva câinelui” (*Fără titlu*, p. 8). Parcă ar mai exista și înțelegeri: „Se nasc amintirile/ noaptea umple izvorul/ de sărutul tău/ vestind/ ademenirea trupului” (*Fără titlu*, p. 12) sau: „Prin simpla atingere frigul/ poate deveni foarte frig/ femeile au pleoapele/ uitate/ pe geam/ nopțile stăteau/ gata gata să plângă” (*Fără titlu*, p. 15). După un enunț de prozator sau de jurnalist urmează un vers memorabil care e părăsit repede în favoarea metaforei: a unei încercări de a inaugura „o altă poetică”. *Singurătatea candelabrului* e o provocare, ca și a „poeziilor” din 6–7 cuvinte: candelabrul anunță un castel, „singurătatea” îl păstrează în afara castelului. Fiorul liric e abandonat de un scriitor care nu vrea să fie poet, ci doar să scrie. În următoarele volume, Gheorghe Vidican scrie „torențial” versuri care anunță un „asediu” și totodată triumful celui care scrie, al Scriitorului, adică. Postmodernistul Vidican, crede Mircea Mihăieș, rămâne un nostalgic al modernismului calm, de tip Ion Pillat, al

patetismului blagian și-al sincerității de primă instanță a expresionismului interbelic. *Pivnița din horn* (2017) anunță alți termeni ai războiului în/cu lumea poeziei: „un neant scorburos dă naștere unei lumi/ intrarea în ea se face prin sala de cinematograf/ Dunărea are valurile cenzurate/ poveștile pescarilor flămânzi de mirosul de pește/ traducerea în esperanto a dorințelor tale/ aparține unei înrăite jucătoare de golf...” (*Sala de cinematograf*, p. 97, *Pivnița din horn*). În volumul *Fisura privirii* (2017), Gheorghe Vidican rămâne un nostalgic al modernismului calm, dar nu se mai abandonează chemărilor pillatine sau blagiene; scrie despre o „Muză cu os domnesc” ce e vasalul regelui; în *Înflorirea frigului* (2019) mărturisește că „suntem vasalii lui Nichita”. Până la „Nichita” mai e un oarecare drum și combatantul mai are de purtat lupte: „pe scara de incendiu foșnet de rochii ne hrănesc trupurile de la etajul cincii/ noi am fost cândva noi/ cu ieșirea din noi spre viitor/ corabia lui Sebastian înaintează prin trupul nostru mâinile noastre se hrănesc cu vată de zahăr/ copilărim în buzele noastre/ [...] / Învățăm să umblăm prin noi festina lente iubirea se plimbă pe bicicletă prin parcul Nichita Stănescu/ [...] / ne răstignim sângele într-un poem de Nichita/ ... Nichita se plimbă la braț cu Nichita prin noi” (*Nichita*, p. 43, *Înflorirea frigului*).

Cum să cucerești poezia, dintr-o margine de lume? Poetul Vidican o cucerește. E la Desești, la București, la Cluj: Un poem care e cât o geografie a literaturii e Desești: „prin Desești pașii lui Nichita întorc privirile sătenilor în acele ceasornicului/ ochii lui generează alți ochi în mirosul pălincii/ o curgere perpetuă de urme ne cuprind umbletul/ mă înfășori în bucuria sătenilor mă hrănești cu amintiri despre Nichita/ poetul Gheorghe Pârja jumătate, singurătate jumătate poem/ îmbălsămează ceața serii” (*Desești*, p. 21, *Înflorirea frigului*). Aici... Și sătenii sunt cu Nichita, și poeții sunt cu Nichita, în satul prin care îi poartă poetul Gheorghe Pârja, chiar și personaje dispărute din istoria localității sunt cu Nichita. Cu Nichita e și Dora, o închinare Poeziei e poemul *Buzunarele Dorei*.

Volumul *Înflorirea frigului* începe cu *Sub pașii lui Nichita*: „vinovat poetul de curgerea amiezii în ciutura fricii/ plină de vânt clipa/ sub pașii lui Nichita crește o lume fără timp” (*Sub pașii lui Nichita*, p. 7). Dar nu numai la întâlnirea poezilor de la Desești e prezent Gheorghe Vidican, ci și la Botoșani, la decernarea premiului Eminescu. *Libertatea frigului* se dedică lui Lis la primirea premiului Eminescu: „sunt o așteptare/ plină de Nichita/ nuanțe de șoapte albastre/ obsesii în pașii Dorei Stănescu/ fermentează șoaptele în trupul tău/ sângele ar putea ninge în ochiul degetului/ devenim texte lirice/ tocmai astăzi Eminescu a devenit zeu Nichita i-a botezat nemurirea/ sărutul nostru o carte de etică/ trecerea de pietoni un spațiu sălbăticit de trecători/ pasărea Phoenix cu aripi umede prin noi” (*Libertatea frigului*, p. 9).

Deveniri... texte lirice..., un areal literar în care „Nichita a botezat nemurirea lui Eminescu”; pașii Dorei Stănescu, soția lui Nichita, devin semne ale iubirii. Poemele *Vis cu Nichita*, *Dorurile lui Nichita*, *Întâmplări cu Nichita*, *Suntem vasalii lui Nichita*, *Buzunarele Dorei* sunt fresce în Paradisul poeziei, paradis în care Nichita e zeul poezilor. Cred că e puțin spus că: „Gheorghe Vidican e unul dintre scriitorii de seamă de azi”. Lucrul cel mai important ni se pare itinerarul parcurs, felul în care traversează și învinge acel „neant scorburos” al anti-poeziei. E o bătălie pe care poetul Vidican o câștigă, ca în orice bătălie din Istoria literaturii, singur: e vidicaniada lui.

Cornel UNGUREANU

CUPRINS

<i>GHEORGHE VIDICAN ÎN ISTORIA LITERATURII, AZI</i> de Cornel Ungureanu	5
<i>Biobibliografie</i> de Paul Aretzu	9
<i>Notă asupra ediției</i>	13

CA O PASĂRE, UMBRA

Intrarea în peșteră	17
Intrarea în vis	19
Vis cu Nichita	21
Fosila fulgerului	23
Păpădia albastră	25
Curgerea ierbii	27
Singurătatea poemului	29
Degetele orbului	31
Oglinda	33
Punctul z	35
Campus	37
Înflorirea frigului	39
Dislocări	41
Corso	43
Clepsidra	45
Brexit	47
Actrița somnambulă	49
Cercuri concentrice	51
Fotografia mamei	53

Un interior glisant	55
Luciul apei	57
Crișul repede	60
Libertatea frigului	62
Ecoul zilei de miercuri	64
Marină I	66
Buzunarele Dorei	68
Zăpadă de noiembrie	70
Duminica	72
Amintiri de ultraș	74
Insomnii	76
Nichita	78
Sub pașii lui Nichita	80
Marină II	82
Pivnița din horn	84
Oxford	86
Porturile hăului	88
Virtual	90
Șopârla virtuală	92
Buza prăpastiei	94
Frumusețea unei prăpastii	96
Dincolo de margini	98
Vânătoare nocturnă	100
În noul tău trup	102
Dimineața la petid	104
Adam și Eva	106
Mirosul cărnii	108
Privirea	110
Anotimpuri stelare	111

La Bagdad	114
Plutoniera din Afganistan	116
La Nisa	118
Pasărea Phoenix	120
Sinele	122
Călătoria prin noi	124
Ca o pasăre, umbra	126
Lacrima mamei	128
Lacrimi de porțelan	130
Prin gaura cheii	132
Desești	134
Sala de cinematograf	136
Joc	138
Podul de pontoane	140
La metrou	142
Dimineață I	144
Noaptea	146
Dimineață II	148
Călătorie spre Veneția	150
Primăvara	152
Râul soarelui	154
O împărăție marină	156
Reciful de corali	158
Frica învinsului	160
Simetrie	162
În orașul de dincolo de oglindă	164
Ursitoarele	166
Marginea trecutului	168
Marginea viitorului	170

Viitorul	173
Scorbură	175
Turnul Londrei	177
Fiecare fluviu	179
Fluviul Yangtze	181
Urcarea scării	183
Varianta rustică a sărutului	185
Colivia unei păsări	187
Celelalte cuvinte	189
Urma arcului electric	191
Fisura privirii	193
Alteța sa regală	195
Zvon de porțelan	197
Marea lagună magnetică.....	199
Gravură	201
Clorofila albastră	203
Oameni și șoareci	205
Cenușa stelară	207
Poemul născător de poeme	209
Pielea poemului	211
Trecerea de pietoni	213
La pălincărie	215
Bastonul orbului	217
Ieșirea din peșteră	219
REPERE CRITICE	221